

Hlavní název: Řeč dra. Karla Sladkovského při slavném položení
základního kamena národního divadla v Praze dne 16. května 1868
Druh dokumentu: Monografie
ISBN: null
Autor: Sladkovský, Karel
Donator NF
Strana: [1] - 14

SYSTEM
◆KRAMERIUS◆

Podmínky využití

MKP poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny MKP a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny MKP není možné bez případného písemného svolení MKP. Pokud budete tisknout a nechcete tuto první informační stránku, dejte tisk od druhé strany.

Městská knihovna v Praze
Mariánské náměstí 1
115 72 Praha 1

knihovna@mlp.cz

Brož C 1467

ŘEČ

dra. Karla Sladkovského

při slavném položení

základního kamena národního divadla v Praze.

dne 16. května 1868.

V PRAZE.

Tiskem dra. Ed. Grégra. — Nákladem slavnostního výboru.

1868.

REC

dra. Karla Sladkovského

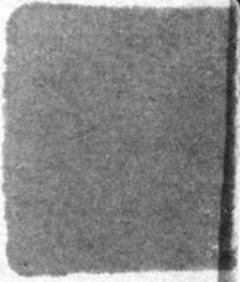
△ SKLADIŠTĚ III.

Brožura.

146 N a

Brož.

2878

4

Zaplesej, dlouho svírané srdce české, zaplesej, sbratřené s ním srdce slovanské! Již zasvitla nám zora jasného, nadějeplného dne, již opět probuzen jest národ náš k novému, činoskvělému životu, a dílem slavným chystá základ slavné budoucnosti své.

Aj ty předrahá máti naše Praho, jak blažeností zářícím okem pohlížíš na bezčetné zástupy lidu nesčíslného, jenž v nepřehledném průvodu slavnostním jeví se dnes před tebou! I neklame tě cit blaženosti mateřské! Ano, jsou to všickni vlastní tvoji synové i dcery, jenž bytisi v nejkrajnější konce širých vlastí našich rozptýleni, v duchu vždy věrně hlásili se k tobě. Jsouť to věrní tvoji synové i dcery, z nichž každý v pocitu dětské lásky a vděčnosti po dlouhou dobu již skládal dárek k dárku, abychom tobě, drahá máti, po staleté strasti, již zakoušela jsi za nebláheho utrpení našeho, spojenou silou připravili den svátku rodného, den nejvyšší oné blaženosti, již cítí matka, když krutým osudem stíhané dítky své v okamžení utěšenějším spatří opět všecky kolem sebe. Jsouť to věrní tvoji synové i dcery, jenž nyní, když společné jejich dárky vzrůstají již v důstojný tebedar, přistupují dnes k tobě, aby nový připojili list ve věnec nehynoucí krásy tvé a slávy, i aby novým oslavením tebe položili základ nového oslavení celého rodu svého.

Pročež jmenem společné naší matky Prahy vítejte nám, bratří všickni z Čech, z Moravy i Slezska, i vítejte nám pobratimci ze vzdálených zemí a říší mimo vlasti naše, kteříž zavítali jste k nám, abyste zvýšili význam dnešní naší slavnosti, dotvzujíce světu přítomností svou, že my všickni, co vnukové jedné a téže pramatky Slávy, jsme členy velkého národa slovanského, jemuž vespolným všech nás přičiněním velká, slavná kyne budoucnost.

*

Národ náš posud ovšem nevyšinul se na ono místo, jež v řadě ostatních národů evropských zaujímali předkové jeho; národ náš není posud pevnou hradbou práva, po otcích jemu příslušícího, zabezpečen proti útokům, jimiž ohrožují jej odvěcí nepřátelé jeho, a posud jen duch času brání tomu mocnou rukou svou, aby nyní ještě nestíhalo jej ono ukrotentství, jemuž bez mala již navždy by byl podlehl.

To však svědectví může v slavném tomto okamžení národ náš dáti si před celým světem, že krátkého oddechu několika desítiletí, jehož dopráno mu bylo po staleté trýzni nelidské, nemohl bedlivěji, nemohl vydatněji použiti k zotavení svému duševnímu i hmotnému, než jak skutečně se stalo.

Neminulof ani čtvrt věku, co národ náš na vymření býval ještě odkazován, a hle! nyní již honosí se učenci, jichž jmeno s úctou pronáší se ve veškerém světě vzdělaném; veškerá odvětví spisovnictví a krásného umění našeho v nadějném jsou rozkvětu; utěšeným ba netušeným pokrokem ve všech odborech národního hospodářství co den zmáhá se blahobyť a osvěta ve všech vrstvách lidu našeho; všeobecně opět probuzené vědomí práva našeho k samostatnosti národní jakož i vědomí společného státního práva dědičných vlastí našich vždy úsilovněji domáhá i domůže se plného práv těchto uznání, a tak každý z nás s hrdostí může hlásiti se k rodu svému.

Či pochybuje kdosi ještě o životní síle, pochybuje kdosi o budoucnosti našeho národa? Necht zodpoví si otázku: Není osvěta silou životní, nemá osvěta budoucnosti? A jakož nade všecku pochybnost jest jisto, že osvěta je zdrojem veškerého života a zárukou budoucnosti, tak jista jest také živoucnost, tak jista národa našeho budoucnost. Pohledniž, kdož pochybovati chceš, na nepřehledné řady tisíců, jež jeví se zde zraku tvému! Osvěta jest heslem, za nímž jsou zde shromážděni k oslavě dnešního dne, osvěta jest heslem milionů nepřítomných bratří a sester jejich, osvěta jest heslem a základem veškerého života našeho národního!

Hned v první době, když po dlouhém, tuhém omráčení národ náš k novému probudil se životu, bylo přední a hlavní snahou jeho, aby zbraní duševní, aby vzdělaností a osvíceností důstojného opět domohl se místa v řadě národů, a jako by

o závod po všech vlastech našich zakládány i zvelebovány jsou školy a vzdělávací ústavy všeliké, v nichž by staletou nevolností sklíčený a umrtvený jazyk náš nové nabyl pružnosti a uhlazenosti, v nichž mládež naše, vymaněná z poroby mluvy cizí, vzdělávala by se jazykem a v duchu otců svých.

Nechtělť pak v šlechetném zápasu o povznesení a zvelebení rodu i jazyka svého za mladšími ani dospělejší, nechtělť za synem ani otec pozadu zůstat, i žádal také pro sebe vzdělávacího ústavu národního, žádal školy života praktického, žádal školy, jež probuzením a ušlechtěním krasocitu vedla by k ušlechtění srdce a mravů, aby na základě ryze národního vzdělání veškeré třídy lidu prodchnula pravá osvěta lidská; a tak za praporem osvěty již před dvaceti lety v celém národě našem ozvalo se heslo: „Musíme mítí samostatné divadlo národní!“

Zdaž asi byli si toho vědomi, zdaž jen tušiti to mohli ti, kdož za zřízení divadla národního první pronesli slovo, jakého ohlasu, jakého účastenství slovo to najde ve veškerém národě našem?

Jako by dotklo se struny, v níž tisíc tisíců tonů kouzelný skrývá se libozvuk, tak čarovné to slovo po všech vlastech, v Čechách, na Moravě i Slezsku ozývalo se od srdce k srdci, a v posvátném zápalu otec i syn, matka i dcera, zámožnější i chudší pospíchali k oltáři obětnímu, aby každý z nich dle síly své přispěl k oslavě osvěty, k oslavě celého národa svého, a hned v prvním tomto roznícení všeobecné nadšenosti vznešenému podniknutí národnímu skvělý zabezpečen stan.

Zde v nejlepějším výskytu velkolepého obrazu zlaté Prahy naší, v zástinu utěšeného površí Petřínského, přibrouben stříbrolesklým pásem klidné Vltavy, po pravém boku Vyšehradu starověvodského i vstříc hrdému sídlu slavných králů našich, zde velebně vznášeti se bude národního našeho umění chrám a stín jeho v zrcadlivé hladině Vltavy stýkati se bude se stínem staroslavného hradu královského, jako by na důkaz, že národ náš jako druhy tvořival i příště tvořiti chce jeden celek s králi svými, že tak jako oslavě sebe i oslavě jejich zasvěcuje umění své, a že nikým a v ničem nedá libovolně rušiti odvěký právní svůj poměr ke korunovaným králům svým.

Bez mála dvacet plných uplynulo let, co čarokrásná tato místnost zasvěcena byla vznešenému účelu svému, i nebylyť nepatrný různé ony překážky a nesnáze, jež po celou tu dobu stavěly se proti vroucímu přání každého z nás, aby již přikročilo se k provedení velkého díla národního. Všelike tyto překážky a nesnáze však nebyly s to, aby utlumily nadšenost národa našeho pro slavný úkol, jež on sám si byl vytknul, a v každém poněkud jen příznivějším okamžení z nova jevila se pevná jeho vůle, neustáti od díla, v jehož provedení hned na počátku nového svého života před celým světem ctí svou byl se zavázal.

Když ale v době nedávné ze středu vlasti, z královské Prahy naší opět vážný ozval se hlas: „*Již čas, aby postaven byl chrám dramatické Musy české!*“ — tu po všech vlastech našich živý a bohatě posud proudící rozevřel se zdroj nejochotnější obětovnosti národní, jež dnešního dne již za všeobecného plesání veškerého světa slovanského slaví první skvělé vítězství účinné vytrvalosti své slavným položením základu velkolepého pomníku znovuzrození našeho národa, velkolepého chrámu umění našeho národního.

Slavný tento den prvním, skvělým jest toho rukojemstvím, že národ náš dilo, jež v prvním okamžení svého znovuzrození za první sobě vytknul úlohu čestnou, spojenou silou a s vůlí rozhodnou s to jest také provésti, začez v slavném, veleslavném tomto okamžení jmenem veškerého národa přijmětež dík, nehynoucí dík všickni, kdož přispěli jste k uskutečnění, kdož přispěli jste k urychlení dnešní pro rozvoj národního našeho života, pro všecku budoucnost národa našeho věčně památné slavnosti.

Jmenem celého národa našeho dík především Tobě, nejjasnější králi a pane náš, jenž sám blahosklonně uznati jsi ráčil šlechtné snahy národa našeho; dík, nehynoucí dík Vám, Vy spanilomyslné paní a dcery české, jež věrný vrozenému krasocitu svému obětivou a podněcující podporu svou věnovaly jste chrámu krásného umění; nehynoucí dík Vám, Vy velkomyslní zástupcové královské naší Prahy, jejíž obětivost přičiněním Vaším skutečně co královský zaskvěla se obětivosti příklad, i dík Vám, Vy zastupitelstva měst a obcí českomoravských, jež s heslem: „*Za Prahou!*“ věrně příklad její jste následovali! Dík Vám, Vy stateční zástupcové okresní, jenž pevně stáli jste na tom, že všeliká věc ná-

rodní je také věci Vaši! Dík Vám, Vy spolkové živnostenští a řemeslníci, i Vám, Vy záložny českomoravské, jenž osvědčili jste se vědomím, že krásná umění a průmysl všeliký skvétají jen ve vzájemném sebe podporování! Dík Vám, Vy různí spolkové vlastenečtí, jenž jakéhokoli zvláštního účelu svého použili jste také ve prospěch a k oslavě velkého účelu národního! Dík Vám, Vy čestí dělníci, jenž uskrovnili jste snad nejnutejší denní potřebu svou, abyste jen také dárek svůj položití mohli na oltář vlasti a národa! Dík Tobě konečně, Ty bujará mládež studující, jež planoucí nadšeností svou v prsou tisíců a tisíců vždy rozněcovala jsi a posud rozněcuješ plamen nadšenosti pro svatou věc národní! Zaplesejtež všickni ve spolek, neb dnešní den jest první slavnou odměnou dlouholetého, šlechtetného vynasnažení vašeho společného.

Je však dílo, o jehož uskutečnění veškeren národ náš zasazuje se s nejnadšenější obětivostí, je dílo, jehož založení celý národ náš a s ním celý slovanský svět slaví dnes co největší posud svátek náš národní, je dílo to skutečně tak vznešeného, tak velevážného pro nás významu, jakéhož jemu přikládáme v schvrchované snad nadšenosti své?

Není národa v řadě veškerých národů vzdělaných, jenž divadlo co chrám umění dramatického nepovažoval by za veledůležitý ústav vzdělavací, za školu k ušlechtění srdce i vytríbení rozumu dospělého a škole jinak již odrostlého lidu, za školu osvěty národní a lidské vůbec, bez níž národu, jenž chce honositi se osvíceností, nelze ani obejíti se.

Řekové, nejosvícenější to národ věku starého, stavěli chrám musy dramatické přímo vedle chrámu zasvěceného bohům samým, i nemýlí se zajisté osvícení národové novověcí, stavíce chrám umění dramatického v první řadu po chrámu Páně a po chrámech vědy; neb vedlé náboženství a vědy není ústavu, jenž tak mocně by mohl působiti na vzdělání mravní i na osvícení rozumu, jakož působiti může a již také působil i působí ušlechtilý směr umění dramatického.

Právem naznačuje se co nejvznešenější přednost mravouky a zejména mravouky náboženské, že pobádá k dobrému, i že soudní moci její nemůže vymknouti se nižádný skutek, ba

ani nejtajnější hnutí mysli lidské, jež nikdy nezastihne moc spravedlnosti světské, kteráž na nejvýše stačí jen k zamezení zla.

Pohledněmež však na jeviště umění dramatického a pozorujmež, kterak tu všeliký šlechetný čin i úmysl, nechť si svého času byl uznán či naprosto snad zneuznán, pro všecku budoucnost dochází zasloužené odměny a oslavy, i pozorujmež, kterak tu škůdce, buďsi rodu obecného či královského, jenž schytrale dovedl uchrániti se trestajícího ramene spravedlnosti světské, svíjí se před námi ve vnitřních mukách zlého svědomí svého, a kterak i ten, jenž zúplna ohlušil svědomí své a v světské slávě snad trávil i skončil ohavný život svůj, po smrti právě pohnán jest na jeviště světa dramatického, jako před stolicí soudní, aby všecko pozdější pokolení lidské opět a opět jej zatratilo, a pro vždy s ošklivostí odvracelo se od ohavnosti jeho.

Není ve všech těchto zjevech dojmavé, veledojímavé pobudky k dobrému, nejsou zjevy tyto mocnou, velemocnou výstražnou všeliké i nejtajnější zlomyslnosti, a nejeví se dle toho tataž moc jako v mravouce patrně také v předních a hlavních výkonech umění dramatického?

Či měl by snad proto vznešený úkol umění dramatického tratiti na vnitřní ceně své, že domáháno se ho v zevní způsobě příjemnosti a zábavy? Tím právě co nejvzácnější zásluhou svou může honositi se umění dramatické, že také v onu dobu, když duch lidský, unavený denním namáháním k potřebnému zotavení svému vyhledává zábavy, i zábavou svou vzbuzuje a tuží vědomí jeho mravní.

Není-li však mravouka jediným účelem umění dramatického, tuť zajisté všeliký jiný účel jeho mravnosti nejen není na odpor alebrž spíše také ji podporuje. Či jest snad mravnosti na újmu, když v ději dramatickém nahlížíme v rozličné poměry života společenského, abychom zvěděli, jak kdy zachovati a čeho varovati se, nemáme-li nezkušeností svou snad v zbytečných octnouti se nesnázích? Jest na újmu mravnosti, staví-li se v ději dramatickém všeliká křehkost, všeliká blouznivost lidská na pranýř veřejného posměchu, abychom sami v životě svém vystříhali se podobného trapného osudu? V tom všem jest nám divadlo školou moudrosti, školou života praktického.

Když však na jevišti v nejpříkladnější činnosti své vystupují před námi slavní mužové minulosti, kteříž rekovností svou vlast i národ uhájili před hrozící již záhubou, kteříž věhlasem moudrosti své vlast i národ oblažili a oslavili, kteříž za svobodu lidskou a samostatnost národní s myslí neohroženou v hrdinný pustili se zápas, kdož nepřisvědčil by tomu, že jeviště jest také nejmocnějším buditelem národního vědomí, nejmocnějším buditelem a pěstitelem lásky k vlasti a k národu?

Nikdo konečně nebude popírat, že divadlo je také základem, je hlavní podmínkou rozvoje a nadějnějšího vzletu všeho jiného krásného umění a zejména umění hudebního. S hrdostí můžeme honositi se, že nyní již za stísněných poměrů našich můžeme vykázati se řadou výtečných mistrů i skladatelů hudebních, že památný den dnešní zasvětiti nám lze vlastním zpěvem národním i velkou národní skladbou operní a že takto divadlem právě položen jest již základ skvělé budoucnosti hudby naší národní.

Všeliký mocný tento vliv umění dramatického na vzdělanost mravní, na praktické vzdělání životní, na probuzení a otužení národního vědomí jakož i na zdarný rozvoj umění hudebního uznali a posud uznávají veškeri národové vzdělání, a chrám umění dramatického jest jim všem nejdůležitějším a nejmocnějším základem všeobecné osvěty národní, z něhož blahodatné paprsky její v nejšířší rozbíhají se kruh, a nejhluběji vnikají do všech vrstev veškerého národa.

Již tím vším zajisté dostatečně by byla odůvodněna nadšenost národa našeho pro myšlenku národního divadla, avšak divadlo má pro národ náš vážnější ještě, mnohem vážnější význam, než pro kterýkoli národ jiný a význam ten jest vlastně ohniskem všeobecné, svrchované nadšenosti jeho.

V trudné, přeprudné oné době, když jazyk náš násilně vyvržen byl již z úradů, ze škol i z veškerého života veřejného, ba když již v samém chrámu Páně postrkován byl co pastorek, jenž kde jen možná a zejména v městech ustoupiti musel jazyku cizímu, a k němuž nejvyšší duchovní pastýřové naši i slavné konsistoře jejich nechtěli více znáti se, v nejtrudnější oné době zbídněnosti naší národní nezbyvalo již otcovskému jazyku našemu než jednoho jediného jen útulku, kde nezohyzen a ne-

zpotvořen cizími přímětky ozývati se mohl ještě ryzejším poněkud zvukem svým, kde ubrániti se mohl náklady smrtelné, kde ubrániti se mohl věčného svého umlknutí.

Byloť to soukromé, byloť to domácí divadlo, kde od počátku našeho století již jen horlivějších několik mladíků studujících se vši láskou ohnivého srdce svého pěstovalo a tříbilo na smrt stýraný jazyk český, kde ne zcela ještě odrodilí občané naši naslouchali časem zvukům jeho slušnějším a důstojnějším, než v jakých z úst pánů ozýval se zotročilému lokaji a selskému nevolníku, a odkud živořící již jen jazyk náš během několika let z nahodilých dříve her vyšinul se na pravidelné divadlo nedělní a konečně na stálé divadlo denní.

Divadlo tedy bylo posledním veřejným ústavem, v němž jazyk otců našich od několika jen věrných synů jejich důstojněji byl ještě pěstován, a divadlo bylo pak také prvním veřejným ústavem, z něhož jazyk náš dojemně i mocně počal opět ozývati se všemu lidu našemu. Divadlo bylo posledním ústavem veřejným, jenž aspoň v hrstce lidu našeho zachoval i sílil vědomí národní, a divadlo bylo pak také prvním ústavem veřejným, z něhož paprsky národního vědomí mocně a hluboko vnikaly v nejširší kruhy lidu našeho. Divadlo bylo posledním opatrovatelem zmírajícího i bylo první posilou pozdravujícího se národa našeho.

Toť nejvážnější a nejdojemnější význam, jakýž divadlo má pro národ náš, a jakéhož nemá pro žádný jiný národ na celém světě. Toť posvátný onen význam, v kterémž mezi všemi ostatními národy na světě jen národ náš divadlo své nazývati může divadlem *národním*. To však také dostatečnou jest příčinou, že myšlenka národního divadla s to jest, aby srdce celého národa našeho v nejhlubších jeho utrobách rozechvěla na nejvyšší stupeň nadšenosti a obětivosti, toť příčinou, že zbudování divadla národního, jak toho není příkladu u žádného jiného národa na světě, celý národ náš považuje za vlastní, svatou povinnost svou, neb v budově národního divadla národ náš nespátřuje a nebuduje jen chrám umění; v chrámu tom národ náš spatřuje také jediného soucitného svědka nejkřutějšího utrpení a poněnáhlého zotavení svého, i buduje si v něm v pravém a plném slova toho smyslu pomník svého zmírání a vítězného svého smrti odolání.

Či nezmíral, nebyl již chřadl národ náš, když vlastní otec náš Dobrovský, skoumaje a rovnaje jazyk jeho, sám zoufale zvolal: Vímf, že jazyk ten neoživne více! — Ozývalit se ovšem kolem něho hlasové mladíků, kteříž ve svěžesti vlastní naděje své těšili jej, poukazující zejména také k rostoucímu neustále účastenství pro pokusy jejich divadelní v jazyku našem otcovském. Stařec však nedůvěřivě usmíval se, a v hlubokém žalu srdce svého připomínal si, že již druhý věk je na sklonku od hrozného onoho dne, co klesl národ náš na osudné Hoře bílé a že pořád ještě nedává ani nejmenšího znamení života.

Ano dva věky ovšem, dva dni to však v životě národů, dokona uplynuly od osudného dne bělohorského, a národ náš ještě neprobíral se z omráčení smrtelného. Již však na počátku následujícího tohoto věku našeho, ještě za soumraku dne třetího veškerá země počala otrásati se, roztrhat se opona v modlochrámu duchamorné svaté aliance, trůny bořily se, národové vstávali z bídných hrobů nevolnictví

Než nastojte, jaký divoucí obraz to náhle jeví se zde žasnoucímu zraku mému? V nočním polotemnu pojednou širošíře vše pusté přede mnou rozprostírá se pole, hrůzné to pole bělohorské, obklopeno tlupami střežících je žoldněřů. Již však počíná opět svitati, vidím opět základní onen kámen, avšak — rozevřená pod kamenem tím hrobka vždy více a více rozvírá se, rozvírá se široko daleko ohromné hrobiště to celé, žoldněřové omráčení padají k zemi, a — již smrt překonána jest životem, již opět vidím před sebou všechny nesčíslné ty řady slavného průvodu dnešního, jenž odtud krokem velebným ubírá se přímo k výši staroslavného onoho sídla slavných králů našich. Za prchajícími žoldněři však hřímavý nyní ozývá se hlas: Jdětež a zvěstujte pánům svým, že národ, ježž co mrtvého zde měli jste stříci, překonal smrt i povstal z vlastní moci své, aby zasedl na pravici trůnů králů svých, a společně s nimi vládl opět ve vsi vlasti své!

Ano vstalť jest a žije opět národ český, a dnešní den jest právě dnem slavného jeho vzkříšení duševního, neb dnes počíná vtělovati se první vznešená myšlenka nového života jeho, dnes on sám, zakládaje první velkolepé dílo nové doby své, z vlastní moci povstal z hrobu dvěstileté nečinnosti, a vy shromáždění

zde tisícové, po prvé dnes vysláni jste od něho za posvátným účelem tím, aby před celým světem slavné vydali jste svědectví o síle jeho životní, i abyste na důkaz, že osvěta má býti osou nového jeho života, slavně položili základ slavného chrámu osvěty, slavného chrámu nového věku národnosti československé.

Sedmero skal slučuje se zde, v lůně této národu zasvěcené půdy, aby chrámu našeho národního jeden tvořily základ mohutný, ježž nižádná zloba lidská nebyla by s to zvrátiti.

Posvátný Říp, z jehož velebného temene praotec náš Čech poprvé rozhlížel se po čarovábých nivách krásné této země, a jmenem celého národa svého pro všecko své potomstvo uvázal se v držení její; vrh ten posvátný ukládá zde mocný odděl tělesa svého, aby základy národní této budovy hlásaly opět světu veškerému, že od praotce svého národ náš podnes je v dědičném držení této vlasti své, a že tisíciletého svého práva k ní povždy hájiti bude do posledního dechu života svého.

Staropamátný Radhošť sesterské naší Moravy, na jehož vrcholi v dávných již dobách, kdy v kraje tyto nebylo ještě vniklo vznešené učení Kristovo, předkové naši, oslavující boha pohostinství, povzbuzovali se k lásce k bližnímu, staropamátný Radhošť klade sem žebro z obrovskeho boku svého, aby již základy nového tohoto chrámu osvěty svědčily o tom, že národ náš, tak jako předkové jeho v dávné době, pro všecku budoucnost v pohostinském a přátelském poměru žiti chce se všemi národy, i že dle slova Kristova nikdy žádnému z nich nechce činiti, čeho sám nepřije si, aby činěno bylo jemu, že však tohotéž slova Kristova také pro sebe bude vždy dovolávati se vsí mocí hlasu svého.

Z kraje, kde nesmrtelný náš mistr Jan Hus spatřil světlo života, ze staroslavné Práchně mohutný leží zde balván na důkaz, že chrám osvěty naší národní spočívá na základě všeobecné osvěty lidské, na základě pravdy věčné, jejíž prvním slavným hlasatelem byl mistr Jan Hus a jejíž prvními neohroženými obranci byli statní otcové naši.

Z vlasti, kde Olomúc vévodí, divoucím vítězstvím nad Kublajem chánem proslulý Hostajnov, i veleslavný Trocnov, kolébka to největšího reka národa našeho Žižky, i vítězstvím jeho na věky proslavený Žižkov náš svých beder výtvary zde kladou, by základy našeho chrámu národního záruku v sobě chovaly toho,

že co statní synové Žižky a Prokopů dovedeme statně brániti vlasti i národa, i jako rekovný Jaroslav obhájeti osvětu proti všelikým útokům sveřepých surovců.

Náš Blaník konečně, slynoucí nadějnou národu našemu pověstí, mocný kloub tvrdé šíje své sklání v posvátné tyto základy, aby tak, jako z tajemných utrob jeho vyslané vojsko reků z největšího někdy nebezpečenství má vysvoboditi národ náš; vycházela také z velebných síní chrámu umění našeho národního mocná četa bojovníků národních, kteříž kouzelnou zbraní umění svého slavně opět národu našemu vydobudou předního místa v řadě národů osvícených.

Tak zároveň i v samé základy prvního velkého našeho díla národního obrovskými literami zaznamenáno jest odvěké spojení Čech s družnou Moravou, a v záři společné slávy, jež z tohoto společného nám chrámu umění bude povznášeti se nad celým národem naším v Čechách, na Moravě a v Slezsku, nerozlučné naše spojení v novém zastkví se lesku.

Však nejen bratrská jednota Čechů a Moravanů, také rodný náš svazek s veškerým Slovanstvem zračí se v hlubinách těchto základů. Ze země i vody studánky, jejíž pramenem slovanský apoštol Cyril praotce naše zasvěcoval učení Kristovu, z posvátné vody a země této vypálenou kameninu zasílá sem sesterská naše Morava, aby tak jako slovanští apoštolové Cyril a Metoděj ctění a slavení jsou po veškerém světě slovanském, i chrám našeho umění proslavil se v Slovanstvu veškerém, aby stal se spjídlem umění našeho národního s všeobecným uměním slovanským, i stal se mohutným pilířem duševní národní jednoty slovanské.

A již sejdiž, čtverhrane, jenž první máš zalehnouti na vzácné základy národní naší budovy; sejdiž a zakrej símě, jež zde kládeme dnes v lůno matky země; sejdiž a šťastně na ně ulehni, aby símě toto drahocenné pod ochranou tvou šťastně zachovalo se a vzešlo.

Nechť šťastně ujme se símě samostatnosti naší národní a dobrého našeho srozumění se všemi ostatními národy; nechť šťastně ujme se símě rekovné obětivosti za práva vlasti a národa; nechť šťastně ujme se símě národního umění a národní naší osvěty; nechť veškeré toto símě šťastně ujme se, klíčí a vzejde, aby z nádherného chrámu národního našeho umění v plné síle roz-

víjel se strom národního našeho života co hrdý kmen mohutné, velebně krásné lípy slovanské!

Přistuptež nyní, Vy nejvyšší hodnostářové království českého, přistuptež Vy přední zástupcové vědy a umění, přistuptež Vy přední důvěrníci národa našeho ze všech zemí koruny české, abyste úhozem svým na základy vznešeného díla národního blahému žehnali zdaru jeho.

Přistuptež pak Vy dělníci národa, kteříž jmenem soudruhů svých čestnou máte vykonati úlohu, abyste tmelem věkům vzdorujícím nerozpojitelně sloučili základní kameny chrámu našeho národního! Hrdostí necht každého z Vás, hrdostí necht každého ze všech soudruhů Vašich naplní vědomí, že dopřáno Vám účastniti se u provedení prvního velkého díla národa našeho. Necht každý z Vás s nadšenou pracuje myslí, že budete svatyni slavné minulosti a nadějně budoucnosti národa svého, a že po celou dobu této práce pohlíží k Vám vděčné oko jeho; necht každý z Vás s upřímnou pracuje touhou, aby výsledek společné práce Vaší důstojen byl vznešeného důmyslu mistra, jenž skvělý nanačtil Vám obraz velkolepého díla, aby dílo to slavným také bylo pomníkem nového našeho umění národního.

Vy však tisícové, jenž jste svědky věčně památné naší slavnosti dnešní, jdětež i zvěstujtež veškerému národu našemu, že slavně položen jest základ slavného díla jeho, že položen jest základ důstojného chrámu národního našeho umění, že položen jest základ samostatného našeho divadla národního.

Jdětež i zvěstujtež veškerému národu našemu, že ohlas slávy dnešního dne mocně rozléhal se po veškerém světě slovanském, a radostnou touto zvěstí v srdci celého národa našeho plamen nadšené obětovnosti ve světlu rozžehnětež zář, jež nehasnouc rychle provodila by nás k slavnějšímu ještě onomu dni, v kterýž s pocitem plného vítězství jásající zvoláme: „Ejhle, co slavně započato, slavně také již dokonáno!“